

azok a problémák, amelyek — más vonatkozásban persze — 45 előtti líráját jellemezték. Rónay verseiből kizárólag a béke szózata szól, a háború végének örül. Pedig ami bekövetkezett, több annál. A felszabadulás — úgy tűnik — nem ihlette meg a költőt. Életünkben bekövetkezett változás nem idilli körülmények között zajlott le (*Egy este, Hószárny*), nem volt elég elhatározni, hogy fényben akarunk élni. Több kellett ennél. Rónay György úgy méri az idő múlását, hogy távolodunk a háborútól, a borzalmas napoktól, van mire emlékeznie tehát (*A zsebkés, Egy lyd bronz kutyára*), de felszabadulás utáni történelmünk örömei, gondjai kívül maradtak ebből a kötetből. Szembetűnő, hogy az elmúlt húsz évből a kb. 1948—1960-ig terjedő szakasz meglepően kevés verssel

van képviselve. Lehet, hogy egy következő kötetre tartogatja a költő?!

Nagyon igazságtalannak tűnhet, hogy Rónayról, a költőről úgy írtunk, hogy művészi jegyeiről nem ejtettünk szót, és arról is hallgattunk, ami maradandó érték — érzésünk szerint is. Szolgáljon mentségünkre, hogy ezt mások nem is ritkán és nem is ilyen szűk terjedelemben megtették. Ehhez nem kívánunk semmit hozzátenni, amiben pedig véleményünk eltért, az fentebb föllelhető. Rónay György költői életműve tiszteletet parancsol; hatalmas kultúrája, klaszszicitásra való törekvése, kifinomult izlése miatt lírájának egy része beépül jelenünk és jövődönk falaiba, ha nem is alapozó terméskölként, de masszív kötőanyagként föltétlenül. (*Szépirodalmi Könyvkiadó, 1966.*)

STENCZER FERENC

BIHARI SÁNDOR: KAPTÁRKÖVEK

A *Kaptárkövek* Bihari negyedik kötete: a végleges beérkezés verseskönyve, a költő legszebb könyve, csalhatatlanul a saját hangjára lett poeta jelentős versesgyűjteménye. Azok számára is tele van kellemes, jóízű meglepetésekkel, akik kezdetűl bizakodva kísérték a rokonszenves költő nem mindig egyenes vonalú, kiterűktűl, megpróbáltatásoktól sem mentes útját. Elsű versei 1951-ben, 19 éves korában jelentek meg. Kötettel 1953-ban, majd — bonyolult okok miatt — pontosan tíz évvel késűb, 1963-ban jelentkezett. Az első kötet (*Emelt fűvel* volt a címe) versei formai és tartalmi egyhangúság, idillbe hajlű, problémátlan, leegyszerűsítű valóságlátás, egysíkű emberi-költűi világkép jellemezte. A *Vándor, neonfényben* — a második kötet — mutatott bizonyos formai és kifejezésbeli gazdagodást, költűi nyelve korszerűbb, szemléletesebb lett; ám tematikában továbbra is mereven körülhatárolt maradt, akkori életérzését, szemléletét a világra valű felszíniesen boldog rácsodálkozás jellemezte.

Az 1965-ös keltezésű, József Attila-díjjal jutalmazott *Utűhang a megpróbáltatásához* már egy magasabb igényű költűi szintézis biztató kezdete volt. Nem a kötet verseinek célkitűzéseivel, hanem a megvalósítás mikéntjével lehetett akkor vitánk Biharival. Azt kifogásolhattuk, hogy jó néhány kitűnű vers mellett (mint amilyen a *Dicséret* vagy a *Tűmény vigasz* volt), Bihari hangja sokszor körűlményessé, közhelyessé vált, elsűsorban azokban a körűlményekben, amelyekben a mai vilá-

got-társadalmat, annak belsű szerkezetét, ellentmondásos problémáit akarta kifejezni. Úgy érezhattuk: költűnk akkor még nem rendezte el a végleges igényével önmagában a világot; költűi tartása, életlátása még nem eléggé tisztult le, nem volt igazán korszerű. Ám tudtuk azt is, hogy igénye, elszánt akarata és tehetsége hozzásegíti Biharit ahhoz, hogy bensűséges lírát és bölcs meditációt, ezernyi színű hangulatot, indulatos tettvágat egyesítsen költészetében.

A *Kaptárkövek* verseiben éppen azt dicsérhetjük, hogy milyen céltudatosan és következetesen, szép igyekezettel és gazdag ihletettséggel avatja érdekes, ellentmondásaival is harmonikus és magas színvonalú költészetű a hétköznapielet tényeit-eseményeit-jelenségeit, a hétköznapok egyszerű emberének gondolat- és érzelemvilágát. Bihari költészetű mindig is emberközponatű volt. Ám e kötet verseiben sikerűlt neki igazán a költészet magasabb szintjeire emelnie, megragadű sorokba öntenie korunk emberének örömét és bánatát, a mindnapok édes-önfeledt, varázsos perceit és rettentű szorongását (*Ítélezű*).

Biharinak már az *Utűhang a megpróbáltatásához* c. kötete legjobb verseiben sikerűlt rálelnie egy sajátosan egyeni, dalszerű elűadásműdra. A *Kaptárkövekben* — most már végérvényesen — megtalálni látszik igazi hangját: a könnyedebb, oldottabb, dalszerűbb hang végleg feloldotta elűbbi merevségét, a rideg valóság, a köznapie realitás ihletű élményében megfürdűt, ko-

moly gondolati tartalmakat hordozó versei nemzedékének élvonalába emelték Biharit. A hangulati-érzelmi elemek szerencsésen ötvöződnek a gondolati tartalmakkal, mert költőnk most már szilárdan a valóság biztos talaján vetette meg a lábát.

*Tudom, hogy a világ szerelmes
a boldogságba, mint egy szőke lányba,
és azt is tudom, hogy nagyon beteg.*

*Ha ujjai közé fog —
elfeledkezem magamról,
a ceruzája vagyók, ír velem,
fájdalmasan meg-megfarag,
próbálja elmondani,
amit nem mer senkinek.*

(Legenda nélkül)

Együtt állnak bennem dómjaitok —

*[dómjaim
és ezek a búboskemencéhez vagy a
[harmónia bál-
ványaihoz hasonlatos kaptárkövek.*

*Bennük is magára fog ismerni, aki
[önmagát akarja
megismerni Európában, Ázsiában,
[Amerikában, és Afrikában,
hogy egyszer majd ennyi idegenség se
[legyen kettőnk között.*

(Kaptárkövek)

Gondolom, e két rövid versrészlet bizonyítja, hogy Biharinál mennyire tudatos a világ jelenségeinek-dolgainak egyre intenzívebb átélésére való törekvés és annak természetes, lényeg-

re koncentráció költői kifejezése. Józan számvetést és indulatos látomást, bölcs meditációt és lobogó szenvedélyt, a kornak és emberének megannyi elmentmondását képes kifejezni Biharinak a megújódásra mindig érzékeny lírája. Költőnk felelőssége: jelenünk emberének felelőssége. A feladatát tudatosan vállaló, emberi kötelességét mindig, minden körülmények között teljesítő költői magartatás hirdetése Bihar művészi hitvallása. Líráját ez óvja meg nemcsak a tartósan pesszimista hangulatoktól, hanem az öncélú, gyöker nélküli látszat-örömtől is.

Az elébb idézett sorok az is elárulják Bihariról, hogy a magyar líra realiztikus áramlatának képviselői, mindenképpen Szabó Lőrinc és Illyés Gyula hatottak rá, alakították költői útját. Bihar tehetségét dicséri, hogy szabadulni tudott az önként vállalt, súlyos tehetől: megtalálta egyéni hangját. Nyelve, stílusa, képrendszere, kifejezőeszköztára sajátosan, egyénien az övé: egyszerre népi és modern, egyformán táplálkozik a falusi és városi élet élményvilágából. Kevés a véle egykorú költő, akinek ilyen gazdag, kincsekben bőséges az élményvilága, mint az övé. A tehetőség aranyfedezetével együtt olyan lehetőség ez, mellyel okosan sáfarkodva, a költészet magasabb csúcsaira is el lehet jutni. (Magvető Könyvkiadó 1967.)

DOROGI ZSIGMOND

KÖNYVESPOLC

AZ ALFÖLDI RÉGÉSZETI TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAK ELŐADÁSAI

Neuere Ergebnisse der heimischen archäologischen Forschungen. Szeged 1966. Acta Univ. Szeged. Acta antiqua et archaeologica. Tom. X.

Az 1965-ben Szegeden immár harmadszor megrendezett Alföldi Régészeti Tudományos Ülésszak előadásai kerülnek az érdeklődők kezébe a József Attila Tudományegyetem klasszika-filológiai és régészeti dolgozatainak legújabb füzetében. A szerzők tehát azok a neves külföldi és hazai szakemberek, akik annak idején a sajtó által is figyelemmel kísért ülésszakon részt vettek, s beszámoltak az 'Alföld' régészeti kutatásában elért legújabb eredményekről. Mivel a kutatási területek időben és témában eléggé szerteágazóak, a gyűjtemény tartalma is sokrétű, annyira, hogy pl. a Móra Ferenc régészeti munkásságáról szóló beszámoló a literátorok érdeklődésére is számot tarthat. A cikkek zömét az ásatásokról adott tudósítások

alkotják, a gyakorlati tapasztalatok mellett azonban az archeológia alapvető elméleti problémáira is figyelmet fordítanak. Többségükben német nyelvűek lévén, jelentős mértékben járulnak hozzá ahhoz, hogy a magyarországi régészeti kutatások eredményei belekerüljenek a nemzetközi tudományos élet vérkeringésébe, s egyúttal reprezentálják a hazai szakemberek tevékenységének jelentőségét ebben a világszerte művelt tudományban. Ezért is öröndetes, hogy a Szegedi Nyomda példamutatóan szép kiállításban bocsátotta ki ezt a füzetet. A kutatási jelentések, kongresszusi beszámolók s a hasonló jellegű kiadványok ma már egyre nagyobb szerepet játszanak az információs-zolgáltatás rendszerében, s egyre inkább a gyors tájékoztatás feladatát vállalják magukra. Kár, hogy az előttünk levő füzet is csaknem kétéves késedelemmel lát nap-